





## MİKOTURİZM VE TOPLUM TEMELLİ TURİZM İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

*A Review on the Relationship of Mycotourism and Community Based Tourism*

\* İbrahim MİSİR 

\*\* Talha Serdar SEZEN 

\*\*\* Bayram ŞAHİN 

### ÖZET

Dünyada coğrafi özellikler bakımından ve mantar çeşitliliği açısından oldukça zengin birçok destinasyonda binlerce ziyaretçinin katıldığı çeşitli organizasyonlar, festivaller ve mantar turları düzenlendiği görülmektedir. Böylesine yüksek bir potansiyel arz eden mikoturizmin turizm faaliyetlerinin gelişmesine ve turizm pazarından alınan payın artmasına imkân sağlayacağı öngörülmektedir. Mikoturizm faaliyetleri doğası gereği doğrudan yerel halkı ilgilendirmektedir. Bu noktada az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde kitlesel turizmin olumsuz etkilerine karşı bir çözüm arayışı olarak ifade edilen toplum temelli turizm ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla bu kavramsal çalışmada mikoturizmin toplum temelli turizm ile ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kırsal alanlarda yetişen yenilebilir yabancı mantarların bölgenin sosyal, ekonomik ve çevresel olarak kalkınmasında, bölgede çekiciliğin artırılarak gerçekleştirilecek mantar turları, gastronomik etkinlikler, konaklamalar gibi faaliyetlerde önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca topluma olan katkısının yanında yetkili devlet otoriteleri ve yerel yönetimlerin bölge ile ilgili altyapı, ulaşım ve ilgili hizmetlerin gerçekleştirilmesi konusunda etkili olması ve turizm sektöründe faaliyet gösteren seyahat acentaları ve tur operatörleri, konaklama ve yeme içme hizmeti veren işletmelerin mikoturizm gibi turistik ürünlere eğilim göstermesi beklenmektedir. Son olarak bu çalışmanın gelecekte gerçekleştirilecek mikoturizm ve toplum temelli turizm ilişkisine yönelik araştırmalara öncülük ederek katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Mantar Turizmi, Mikoturizm, Toplum Temelli Turizm

### ABSTRACT

It is seen that various organizations, festivals and mushroom tours are organized with the participation of thousands of visitors in many destinations that are very rich in terms of mushroom diversity and geographical features. It is foreseen that mycotourism, which has such a high potential, will allow the development of tourism activities and an increase in the share of the tourism market. Mycotourism activities, by their nature, directly concern the local people. At this point, community-based tourism, which is expressed as a search for a solution against the negative effects of mass tourism in underdeveloped or developing countries, comes to the fore. Therefore, in this conceptual research, it is aimed to evaluate the relationship between mycotourism and community-based tourism. In this direction, it is thought that edible wild mushrooms grown in rural areas are important in the social, economic and environmental development of the region, in activities such as mushroom tours, gastronomic activities, accommodation, which will be carried out by increasing the attractiveness of the region. In addition, it is expected that the authorized state authorities and local governments will be effective in the realization of infrastructure, transportation and related services about the region. Travel agencies and tour operators, accommodation and catering services companies will tend to touristic products such as mycotourism. In conclusion it is anticipated that this research will contribute to future research on the relationship between mycotourism and community-based tourism.

**Keywords:** Mushroom Tourism, Mycotourism, Community Based Tourism



### Yayın Bilgileri

Geliş tarihi: 27.10.2021

Kabul tarihi: 11.02.2022

### İletişim Bilgileri

\* ibrahimmisir@balikesir.edu.tr

\*\* serdarsezen@balikesir.edu.tr

\*\*\* bsahin@balikesir.edu.tr



## 1.GİRİŞ

Turizm ülkeler için önemli bir gelir kaynağıdır. Turizm faaliyetleri geçmişten günümüze çeşitli amaçlarla gerçekleştirilmektedir. Ancak günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, boş zaman ve gelir artışı, terör ve salgın hastalıklar gibi birçok etken turizme katılım amacında değişime sebep olmaktadır (Özdemir, 2020, s. 224 ; Akyol ve Akkaşoğlu, 2021, s. 180). Dolayısıyla günümüz turizm faaliyetleri dikkate alındığında kitlesel boyutta gerçekleştirilen deniz, kum ve güneş anlayışından macera, sağlık, kültür gibi amaçlarla gerçekleştirilen alternatif turizm türlerine doğru bir değişim gerçekleşmektedir. (Nikolovka ve Nikolovski, 2021, s. 216). Özellikle son yıllarda turizmde özel ilgi gerektiren ve doğayı temel alan turizm aktivitelerine katılımında artış gözlemlenmektedir. Bu noktada yenilebilir mantar türleri dikkat çekmektedir (Egli, Peter, Buser, Stahel ve Ayer, 2006; s. 272; de Frutos Madrazo, Martinez Peña ve Laleona, 2012; Tibuhwa, 2013, s. 6; Latorre de Frutos de Magistris ve Martinez Peña, 2021, s. 2).

Doğa çeşitli iklim ve toprak özelliklerine göre çok sayıda endemik bitki ve yenilebilir mantar türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu mantar türleri özellikle yerel halk tarafından toplanıp tüketilmekte, iç ve dış pazarlarda ticareti yapılmakta, ilaç ve kimya sanayisinde kullanılmaktadır (Pilz ve Molina, 2002; 4; Jiménez-Ruiz, Thomé-Ortiz, Espinoza-Ortega, 2019). Dahası günümüzde mantar türleri ve yenilebilir mantarlar konusunda eğitilmiş rehberler tarafında mikoturizm adı verilen mantar turları düzenlenmekte; bir destinasyona ziyarete gelen turistlerin doğa yürüyüşü yaparken bu kıymetli mantar türlerini toplayabilmeleri adına uygun rotalar belirlenmekte ve alternatif bir turizm deneyimi sunulmaktadır (Romanoglu, 2018, s. 72; Thomé-Ortiz, 2020).

Yenilebilir yabancı mantarların bir tur eşliğinde toplanması son yıllarda dünyanın birçok farklı noktasında, Avrupa'daki kırsal alanlarda, özellikle daha az gelişmiş bölgelerde sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmayı hızlandırmak için uygun bir alternatif olarak uygulanmaktadır (Çalışkan ve Yılmaz, 2016; Erken, Atanur ve Tanrıöver, 2019; s. 93; Akyürek ve Kutukız, 2020, s. 3320, Gandilova, 2021, s. 1097).

Ayrıca son zamanlarda sürdürülebilirlik konusu turizm destinasyonları adına önemli hale gelmiştir. Sosyal, ekonomik ve çevresel anlamda sürdürülebilir bir kalkınma için alternatif turizm çeşitlerine önem verilmeye başlanmıştır. Bu noktada toplum temelli turizm modelinin ön plana çıkmaya başladığından söz edilebilir. Toplum temelli turizm toplumun da turizme katılım sağlamasını amaçlayan, toplumu sosyal, ekonomik, çevresel anlamda çeşitli boyutlar açısından etkileyip avantaj sağlayan bir alternatif turizm modeli olarak önem arz etmektedir (Hwang ve Choi, 2018, s. 4; Han, Eom, Al-Ansi, Ryu ve Kim, 2019; s. 5).

Toplum temelli turizm, halkın aktif katılımıyla gerçekleştirilecek mikoturizm faaliyetleri ile geliştirilip, yerel halka mantar toplayıcılığı, mantarları pazarlama, turistlere konaklama imkânı sağlanması gibi konularda fırsatlar ve planlar sunularak yerel kalkınmayı da destekleyici bir faaliyet haline dönüştürülebilecektir.



## **2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE**

### **2.1. Toplum Temelli Turizm**

Günümüzde turizm anlayışı kitlesel anlamda gerçekleştirilen faaliyetlerden bireysel anlamda gerçekleştirilen alternatif çeşitlere doğru yönelmiştir. Bazı araştırmacılar tarafından alternatif turizm türlerinden biri olarak kabul gören ve alternatif turizmin gelişmesiyle ortaya çıktığı ifade edilen toplum temelli turizm; sürdürülebilir ve sorumlu bir turizm anlayışını benimseyen, yerel halkın ve destinasyonda yer alan toplum üyelerinin büyük kısmının turizme dahil edilmesi gerektiğine dikkat çeken bir turizm modelidir. Toplum temelli turizm, toplumun fikir birliğine dayanan, turizmin etkilediği herkese eşit ve adil bir fayda sağlamayı amaçlarken sorumlu ve sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen bir model şeklinde açıklanmaktadır (Mbaiwa, 2005, s. 164; Salazar, 2012; Sin ve Minca, 2014, s. 97; Giampiccoli ve Saayman, 2016; s. 2). Bu modelde yerel halk turizmin gelişmesi konusunda söz sahibidir. Dolayısıyla sorumluluk, sürdürülebilirlik, sosyal eşitlik, daha iyi ve eşit bir yaşam kalitesi, çevre bilinci, yerel halkın ekonomik anlamda kalkınması için fırsatlar sağlanması, ziyaretçiler için kaliteli bir deneyim sunulması gibi kavramlara vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Toplum temelli turizmin az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde kitlesel turizmin olumsuz etkilerine karşı bir çözüm arayışı ile ortaya çıktığı da ifade edilmektedir. Böylelikle toplum temelli turizm destinasyona ev sahipliği yapan yerel halkın istek ve ihtiyaçlarını dikkate alan, daha sürdürülebilir bir ekonomik kalkınmaya imkân tanıyan, yerel kültüre, gelenek ve göreneklere zarar vermeyen alternatif bir turizm yaklaşımı olarak kabul görmektedir (Hiwasaki, 2006; s. 677; Jamal ve Stronza, 2009, s. 170; Aydemir ve Kazoğlu, 2016, s. 172). Dolayısıyla toplum temelli turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği destinasyona birçok fayda sağlamakta, etkin bir gelişim aracı olarak rol oynarken olumsuz etkileri de en aza indirmektedir. Toplum temelli turizm ile ilgili literatür incelendiğinde sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerinden bahsedildiği görülmektedir (Lopez-Guzman, Borges ve Castillo-Canalejo, 2011, s. 36).

#### **2.1.1. Toplumsal Temelli Turizmin Sosyal Etkileri**

Bir destinasyonda yaşayan ev sahibi konumundaki yerel halkın, destinasyona gelen turistler ile doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşimi sonucunda ortaya sosyal etkiler çıkmaktadır. Turizmin gelişmesi, yerel halkın günlük faaliyetlerini, alışkanlıklarını, sosyal yaşamlarını hatta inanç ve değerlerini etkileyecek duruma gelmektedir. Dolayısıyla turizm ev sahibi olan yerel halkın bireysel davranışlarında ve toplumsal yapısında birçok olumlu ve olumsuz etkiye sahiptir. Olumlu olan etkiler arasında, yerel kültürün, gelenek ve göreneklerin korunması, toplumsal haklar konusunda farkındalık oluşması, toplumsal aidiyet duygusunun gelişmesi, farklı kültürlere karşı saygı ve hoşgörünün artması, sosyal altyapının gelişmesi yer alırken; olumsuz anlamda, yerel kültürün bozulması, kalabalıklaşma, gürültü, suç oranının artışı gibi durumlar ifade edilmektedir. (Doğan, 1989, s. 219; Ratz, 2000, s. 38; Vera Rebollo ve Ivars Baidal, 2003, s. 183; Pongponrat ve Pongquan, 2007, s. 29; Almeida, Balbuena ve Cortes, 2015, s. 3; Nayomi ve Gnanapala, 2015, s. 58).



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

### **2.1.2. Toplumsal Temelli Turizmin Ekonomik Etkileri**

Toplum temelli turizm sayesinde kırsal bölgelerde yaşayan yerel halk turizme katılmakta, yaşam standartlarını iyileştirme fırsatı bularak ekonomik fayda sağlamaktadır. Toplumsal temelli turizm sayesinde özellikle gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğu azaltmak, ekonomiyi canlandırmak ve ekonomik çeşitlilik sağlamak hedeflenmektedir. Bu noktada toplumsal temelli turizmin olumlu ve olumsuz anlamda ekonomik etkilerinden bahsedilebilir. Örneğin yoksulluk ile mücadele ve yoksulluğun azaltılması, alt yapı olanaklarının iyileştirilmesi, yerli ve milli gelirin artması, yerel sektörler arasındaki bağlantıların ve iş birliklerinin artması, bölgede istihdam sağlanması, girişimciliğin gelişmesi, yerel üretimin artması yerel ürünlerin pazarda talep görmesi olumlu etkiler arasında yer almaktadır. Olumsuz anlamda ise arazi fiyatlarında artış, yaşam maliyetlerindeki yükseliş, işsizliği arttırabilecek bölgesel göçler gibi durumlar ifade edilmektedir (Stone, 2010, s. 137; Yusof, Ibrahim, Muda ve Amin, 2012, s. 338; Slavov, 2015, s. 59).

### **2.1.3. Toplumsal Temelli Turizmin Çevresel Etkileri**

Çevre insan yaşamından ayrı düşünülemez bir etkidir. Dolayısıyla bir turistik faaliyette de turistler için çevrenin bozulmamış olması, kalitesi büyük önem arz etmektedir. Ancak turizmin gelişmesi çevre adına birçok olumlu ve olumsuz etkiyi beraberinde getirebilmektedir. Bu noktada çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi adına doğal, tarihi ve kültürel kaynakların, alanların korunması, çevreyi korumaya yönelik farkındalığın artması, atık yönetimi ile ilgili düzenleme ve iyileştirmeler olumlu anlamdaki etkilerdendir. Ancak zamanla bölgenin toprak yapısının bozulabilmesi, erozyon, nesli tükenmekte olan bitki ve hayvanların tehlikeye girmesi gibi durumlar ise çevre üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilerdendir (Vera Rebollo ve Ivars Baidal, 2003, s. 182; Pongponrat ve Pongquan, 2007, s. 28; Özdemir ve Kervankıran, 2011, s. 7).

## **2.2. Mikoloji ve Mikoturizm**

Bu kısımda mikoloji ve mikoturizm kavramları tanımlanacak ve önemine değinilecektir.

### **2.2.1. Mikoloji**

Türk Dil Kurumu (2021) tarafından “mantar bilimi” olarak tanımlanan mikoloji; mantarları, fungusları ve mayaları konu edinen bir bilim dalıdır. Mantarların, biyoloji, kimya, tıp, gastronomi, rekreasyon, tarih, din ve kültür ile ilişkisin ve insanlar için kullanımını mikologlar tarafından incelenmektedir. (Gbolagade, Ajayi, Oku ve Wankasi, 2006; s. 17; Tibuhwa, 2013, s. 6; Rambold, Stadler ve Begerow, 2013; s. 456). Mikoloji, genel mikoloji, endüstriyel mikoloji ve medikal mikoloji olarak alt allananlarından oluşmaktadır. Genel mikoloji, doğada yer alan tüm türleri incelemektedir. Endüstriyel mikoloji, başta ilaç, kimya ve gıda olmak üzere birçok sektörde kullanılmakta olan mantarları, medikal mikoloji ise insan sağlığı ile ilgili mantarları incelemektedir.



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

Mantarlar ve mayalar, şarap ve bira gibi alkollü içecekler başta olmak üzere gıda sektöründe yoğun olarak kullanılmaktadır. Mantarların, çeşitli gıda ürünlerinin üretiminde yardımcı hammadde olarak kullanımın yanı sıra, yenilebilir mantarlar gastronomide önemli bir ürün olarak tüketilmektedir. Yenilebilir mantarlar, uygun iklim ve koşullar sağlanarak yetiştirilebilmekte veya doğadan toplanabilmektedir. Mantar yetiştiriciliği ve toplayıcılığı önemli bir sektör olarak bilinmektedir. Bu noktada yenilebilir yabancı mantarların bir destinasyonun doğayı temel alarak kalkınmasında önemli mikolojik kaynaklar olabileceği ifade edilmektedir. Mantarların toplanarak satılması dışında, mantar toplama faaliyeti de bireylerin ilgisini çekmektedir. Mikolojik turizm ya da mikoturizm olarak bilinen mantar turizmi de bu duruma örnek teşkil etmektedir (Secco, Vidale ve Pettenella, 2010).

### **2.2.2. Mikoturizm**

Yeme ve içme kültürü bir tatilin tamamlayıcısı olarak ifade edilebilir. Mikoturizm gastronomi, turizm ve doğa ilişkisini ele almaktadır. Toprak, iklim ve coğrafi özellikler açısından uygun destinasyonlarda uzman rehberler eşliğinde düzenlenen mantar turları, mikolojik kaynaklar açısından zengin bölgelerin ekonomik gelişimlerinde kilit rol oynayan sürdürülebilir bir turizm faaliyeti haline gelmektedir. Dolayısıyla bir destinasyonun çekiciliğini arttıran özel bir turizm ürünü olarak da ifade edilmektedir (Büntgen, Latorre, Egri ve Martínez-Peña, 2017, s. 6; Martínez-Ibarra, Gómez-Martín, Armesto-López, 2019). Buradan hareketle bireylerin yenilebilir yabancı mantarları, doğal olarak yetiştikleri alanlarda, mantarları aramak, yeni türler öğrenmek ve toplanan mantarların lezzetlerini keşfetmek amacı ile gerçekleştirdikleri turizm faaliyetleri mikoturizm olarak tanımlanabilir.

Mikoturizm büyümekte olan ve turizm pazarı için oldukça önem arz eden bir alan olmasının yanı sıra; turizm endüstrisi içerisinde yer alan ve ekonomik açıdan oldukça kazançlı bir alan olarak ifade edilen şarap turizmi gibi bir niş ürün olarak kabul görmektedir (Fusté-Forné, 2021, s. 16). Dolayısıyla mikoturizm ile bir destinasyon kitlesel turizm faaliyetlerinden uzak, sorumlu ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı ile oldukça ilgi çekici ve özgün bir konuma gelebilir (Sims, 2009, s. 322; Jung, Ineson ve Miller, 2014; Zhang, Chen ve Hu, 2019).

### **2.2.3. Dünyada ve Türkiye’de Mikoturizm**

Bu kısımda dünyada ve Türkiye’de mikoturizm örnekler eşliğinde değerlendirilecek ve konunun önemine değinilecektir.

#### **➤ Dünyada Mikoturizm**

Mikoturizm denildiğinde amatör ya da deneyimsiz denilebilecek mantar toplayıcılarına belirli mantar toplama rotalarının yer aldığı noktalarda uzman rehberler eşliğinde sosyoekonomik açıdan değerli ya da ilgi çekici mantar türlerinin nasıl ayırt edilebileceğinin gösterildiği bir hizmetten bahsedilebilir. Ancak bu aktivite sadece bu hizmet ile sınırlı değildir. Dünyada 15 yıldan fazladır yükselen bir trend haline gelmekte olan mikoturizm sadece mantar türlerini tanıyıp toplamaya değil o destinasyon ile ilgili bir dizi faaliyete katılmaya da imkân sunmaktadır. Örneğin sergilere ve konferanslara katılma, bisiklet turları, doğa yürüyüşleri, yemek pişirme, mutfak atölyeleri, fotoğraf yarışmaları, özel ürünlerin satıldığı yerel pazarlardan alışveriş, lokal restoranları deneyimleme, otantik konaklama



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

işletmelerinde geceleme ve kuş gözlemciliği bunlardan sadece bazılarıdır (Pilz ve Molina, 2002; s. 4; de Frutos Madrazo vd., 2012, s. 82; Romanoglu, 2018; s. 71; Jiménez-Ruiz vd., 2019; Thomé-Ortiz, 2020).

Mikoturizmin dünyada önemli örneklerinden birine kısaca değinilecek olursa İspanya’da yer alan 6 adet büyük ve zengin mikolojik kaynaklara sahip merkezin yer aldığı Castilla y León’da yaklaşık 100 adet mantar turu için kullanılan parkurdan söz edilebilir. İspanya’nın bu bölgesinde 100’ün üzerinde kuruluş her yıl mantar turları, mantar workshopları, seminerler ve çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Bu turistik etkinlik sonucunda bölgede yer alan restoranların neredeyse tamamına yakınının menülerinde yenilebilir yabani mantarları içeren yemekleri sunduğu görülebilmektedir. Bunun yanında bölgede yer alan seyahat acentalarının 4-5 saat süren uzman rehberli mantar turları planladığı ifade edilmektedir. Bu turlar turistleri karşılama, bilgilendirme, yabani mantar toplama ve toplanan türleri tanımlama adımlarından oluşmaktadır. Bunun yanında turistlerin kendi kendilerine rehber olmadan da kullanabileceği parkurlar mevcuttur. Bu parkurlarda ise turistlere mantar bölgelerinin işaretli olduğu haritalar verilmekte ve bir turistin rehber ihtiyacı duymadan o bölgeyi keşfetmesine de olanak sağlanmaktadır (Ortega-Martínez ve Martínez-Peña, 2008, s. 231; de Aragón, Riera, Giergiczny ve Colinas, 2011, s. 421; de Frutos Madrazo vd., 2012, s. 84-85, Bonet v., 2014, s. 537; Alday vd., 2017).

Ayrıca mantar turizmine katılmak amacıyla gelen turistlerden o bölgedeki meyve, sebze gibi ürünleri ve yabani mantarları toplayabilmeleri adına belli oranlarda ücretler alındığı belirtilmektedir. Yapılan bazı araştırmalara göre;

- Gifford Pinchot National Forest (Amerika) – 30 \$
- Solsones (İspanya) – 38 \$
- Soria (İspanya) – 8-10 €
- Katalonya (İspanya) 5.77-8 €

Yukarıdaki bölgelerde turistlerin çeşitli meyve, sebze ve yabani mantar toplamak için kişi başı ortalama olarak yaptığı ödemeler ifade edilmektedir (Starbuck, Alexander, Berrens ve Bohara, 2004, s. 40; Frutos, Martínez Peña, Ortega ve Esteban, 2009, s. 238; de Frutos Madrazo vd., 2012, s. 83).

Dünyanın mikolojik kaynaklar açısından zengin çeşitli destinasyonlarında çeşitli festivaller ve organizasyonlar düzenlemektedir. Avrupa’da ulusal ve uluslararası turizm çekiciliği yaratan bazı öne çıkan örnekler şu şekildedir:

- Tartufo Bianco d’Alba Festival (İtalya)
- Sarlat Truffle Festival (Fransa)
- The Gotland Truffle Festival (İsveç)
- International Mycological Congress Castilla y León (İspanya)





*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

- Trufforum (Fransa, İspanya)
- Oregon Truffle Festival (Kuzey Amerika)
- Napa Truffle Festival (Kuzey Amerika)
- International Wild Fungi Festival (Meksika)
- Christchurch Mushroom Festival (Yeni Zelanda)
- Chinese Truffle Festival (Çin)

Bu festivaller ve organizasyonlar dünyanın en büyük mantar pazarlarına ve mantar yemeklerinde uzmanlaşmış restoranlarına ev sahipliği yapmalarının yanında uzman rehberler eşliğinde düzenlenen mantar turları ile dünyanın en popüler mantar rotalarına sahip bu noktalarda turistlere mantar toplama deneyimi yaşatmakta; destinasyonun sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda kalkınmasını sağlamaktadır (Thomas ve Büntgen, 2019, s. 29; Star, Rolfe ve Brown, 2020, s. 326; Sourzat, 2020; s. 323).

➤ Türkiye’de Mikoturizm

Türkiye sahip olduğu coğrafi konum ve iklim özellikleri bakımından değerlendirildiğinde zengin mantar çeşitliliğine sahip olduğu görülmektedir. Birçok çeşitli mantar türüne ev sahipliği yapan ülkemizde de çeşitli festival ve organizasyonların düzenlendiği görülmektedir (Eren, Süren ve Kızıleli, 2017, s. 79).

2008 yılından bu yana her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen ve Muğla’da düzenlenen Yeşilüzümlü Kuzugöbeği Mantar Festivali bu organizasyonların en kapsamlısıdır. Festivalin düzenlendiği 3 gün içerisinde 100.000’in üzerinde ziyaretçi çektiği ifade edilmektedir. (Bekar, Kocatürk ve Sürücü, 2017, s. 30). Öte yandan, 2017 yılında Balıkesir’in Burhaniye ilçesinde bulunan Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından Kazdağları Yaban Mantarları Eğitim Festivali düzenlenmiştir (Hürriyet Gazetesi, 2017). Ek olarak, Antalya belediyesinin gerçekleştirmiş olduğu bazı etkinliklerde mantar temalı çalışmaları olduğu ifade edilmektedir (Öztürk, Altan ve Kaşık, 2018)

Bunun dışında son yıllarda ülkemizin mikolojik kaynaklar açısından zengin, Kastamonu-Azdavay, Kazdağları, Belgrad Ormanı gibi çeşitli bölgelerinde seyahat acentaları tarafından Kuzugöbeği Avı, Mantar Avı adı altında uzman rehberler eşliğinde 2 gün 1 gece konaklamalı şekilde mikoturlar düzenlendiği görülmektedir (Küçükkömürler, Şirvan ve Sezgin, 2018, s. 80; Kargiglioğlu, Bayram ve Çetin, 2019, s. 627; Güngör, Şenel ve Doğan, 2021; 76). Festivaller ve turlar gibi örnekler incelendiğinde, Türkiye’nin mikoturizm potansiyelinin bulunduğu, ancak bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği anlaşılmaktadır.

### **2.3. Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi**

Toplum temelli turizmin bölgede istihdam sağlama, doğal kaynakları sürdürülebilir ve sorumlu bir şekilde kullanmaya yönlendirme, turizmde çeşitlilik sağlama gibi etkileri olduğu bilinmektedir. Mantar turizminin kırsal bölgelerde uygulanmaya elverişli olması, yerel halk



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

için gelir ve istihdam olanakları sağlaması, yerel halkın ekonomik anlamda gelişmesine ve kalkınmasına imkân sağlaması açısından önem arz etmektedir. Bu noktada toplum temelli turizm yerel halk üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olmasıyla o bölgede yer alan biyolojik çeşitliliğin ve mikolojik kaynakların korunmasına, sürdürülebilir bir şekilde toplama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine, yerel halkın mantar turizmi faaliyetlerine doğrudan ya da dolaylı anlamda katılarak gelir elde etmesine imkân sağlayabilecektir. (Reed, 1997; Russell, 2000, s. 90; Kibicho, 2008, s. 212; Okazaki, 2008, s. 512; Boonratana, 2010, s. 281; Özdemir ve Kervankıran, 2011, s. 7; Lee ve Jan, 2019, s. 370).

Mantarların gıda olarak bilinçsiz tüketimi ve yabani türlerin yapıları ve içerikleri sebebiyle bireylerin mantar zehirlenmeleri yaşadıkları bilinmektedir. Mantarlar insan sağlığını mantarın türüne göre farklı şekillerde etkilemektedir. Bazı türler ölüme dahi sebep olabilmektedir (Yardan vd., 2008; Akkuzu vd., 2020). Bu noktada mantarların tanınması ve yenilebilir türlerin tespitinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Mantar türleri, yetiştikleri alanın iklimi, toprak türü gibi coğrafi özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Öte yandan, aynı mantar türüne farklı bölgelerde farklı isimler verilebilmektedir. Benzer mantarların birbirine karıştırılması, yanlış türlerin tüketilmesi de bahsedilen zehirlenme vakalarına yol açmaktadır. Bu sebep ile, bölge coğrafyasını bilen ve mantar türlerine hâkim yerel halkın, mantar toplama gibi etkinliklerde yer alması önem taşımaktadır. Yerel halkın rehberliğinde gerçekleşecek mikoturizm faaliyetleri, olası sağlık problemlerinin önüne geçebileceği gibi, toplum temelli turizme katkı sağlayacaktır.

Sürdürülebilir, sorumlu ve başarılı bir turizm anlayışının gelişmesi için yerel halkın bu sürece dahil edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla yerel halkın görüşlerinin alınması, fikirlerine değer verilmesi; onların kendilerini daha değerli hissetmelerine ve turizmden elde edilen gelirden söz sahibi olmalarına imkân sağlayabilecektir. Unutulmamalıdır ki destinasyonun asıl ev sahipleri o bölgedeki yerel halktır (Manyara ve Jones, 2007, s. 629; Tamir, 2015, s. 52).

#### **2.4. İlgili Araştırmalar**

Konu ile ilgili yapılan bazı ilgili araştırmalar şu şekildedir:

Rocharungsat (2005) tarafından toplum temelli turizm algısının ölçüldüğü araştırmada kırsal ve kentsel kesimde ikamet edenlerin toplum temelli turizm algılamaları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Kırsal kesimde bulunan paydaşların daha olumlu bir algılamaya sahip olduğu ifade edilirken; kentsel kesimde bulunanların ise toplum temelli turizmin daha çok ekonomik faydalarına odaklandıkları belirtilmiştir.

Zapata vd. (2011) toplum temelli turizm modelinin Nicaragua bölgesinde yoksulluğun azaltılması, sosyal ve ekonomik olarak kalkınmadaki rolünü inceledikleri çalışmalarında; yukarıdan aşağı ortaya çıkan dış kaynaklar ve fonlarla oluşturulan toplum temelli turizm modellerinin yerine yerel girişimler sonucunda ortaya çıkan ve aşağıdan yukarı toplum temelli turizm uygulamalarının daha olumlu olduğu, daha hızlı bir büyüme gösterdiği ve yerel ekonomi üzerinde daha olumlu etkileri olduğu sonucuna varmışlardır.





*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

Shahmirzadi, (2012) İran'da bulunan Shahmirzad bölgesinde kadın ve erkeklerin toplum temelli turizm algılamalarını incelediği araştırmasında kadın ve erkeklerin algılamaları arasından anlamlı bir fark tespit etmiştir. Sonuç olarak kadınların toplum temelli turizm yaklaşımını kendileri için önemli bir fırsat olarak gördüklerini ve bu yaklaşımda kadınların daha aktif rol alabileceklerini belirtmiştir.

Armstrong (2012) toplum temelli turizm yaklaşımının başarıya ulaşması adına gerekli koşulları incelediği çalışmasında turizm faaliyetlerinin yerel yönetimler tarafından idare edilmesi, yerel halktan olan girişimcilerin teşvik edilmesi gibi noktaların büyük önem arz ettiğini ifade etmiştir.

Özdemir Yılmaz, G. ve Kafa Gürol, N. (2012) tarafından Balıkesir'de gerçekleştirilen çalışmada; Balıkesir'in kırsal turizm bakımından zengin kaynaklara sahip olmasına karşın kırsal turizm faaliyetleri bakımından hak ettiği konumda olmadığını, bölgenin ulusal ve uluslararası turizm pazarından henüz hak ettiği payı alamadığını ifade etmiş ve çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

Giampiccoli ve Kalis (2012) Güney Afrika'da fakir toplulukları geliştirmek adına toplum temelli turizmi bir strateji olarak önermiş ve yetersiz beslenme ve yüksek işsizliğin yaşandığı kırsal Mpundoland bölgesinde toplum temelli turizm ile yerel kültürün olumlu bir şekilde kullanılarak bölgeye yararlı olabileceğini ifade etmişlerdir.

Kömürcü, G. B. (2013) Bozcaada'da gerçekleştirilen Yerel Tatlar Festivali'nin bölgenin tanıtılmasında olumlu etkileri olduğunu ve bölgede yaşayan yerel halka sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel bakımdan birçok etkisi olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bölgede gerçekleştirilen tanıtım faaliyetlerinin ve festival etkinliklerinin yetersiz olduğu sonucuna varmıştır.

Ongun, U. (2015) Şirince'de gerçekleştirdiği çalışmada; bölgenin sit koruma alanı kapsamında olması sebebiyle yeni yerleşimlere izin verilmemesini günümüze kadar korunup gelmesini sağladığını ifade etmiş ve kırsal turizmin yörenin kalkınmasında pozitif katkıları olduğu sonucuna varmıştır.

Karacaoğlu, Yolal ve Birdir (2016) Bursa'da yer alan Misi Köyü'nde gerçekleştirdikleri toplum temelli turizm projesinin fayda ve maliyetlerinin incelendiği çalışmalarında turizm gelişiminden fayda sağlayan bireylerin ve yerel halkın projeye daha olumlu yaklaştıklarını tespit etmişlerdir.

Jones (2016) Barbados'un turizm potansiyelinin toplum temelli turizm ile canlandırılabilmesi adına 20 turizm yöneticisi ile görüşme gerçekleştirmiş ve toplum temelli turizm sayesinde gerçekleşen konaklamalar sonucunda döviz girdisinin artırılacağı ve Barbados adasında olumlu sosyal değişime yol açabileceği sonucunu elde etmiştir.

Şahin (2019) tarafından Muğla'da bulunan Fethiye ilçesinde bulunan yenilebilir yabancı mantarları tespit edilmesi ve gastronomi açısından öneminin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada 14 mantar türü tespit edilmiştir. Bu türlerin 12'sinin yiyecek, 3'ünün tıbbi, 9'unun ticari ve 7'sinin turizm amaçlı kullanıldığı ifade edilerek. Özellikle



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

Çıntar (*Lactarius* spp.) ve Kuzugöbeği (*Morchella* spp.) olarak bilinen ticari ve gastronomik değeri yüksek mantar türlerinin yerel halk tarafından iyi bilinmekte olduğu ve yerel pazarlarda satıldığı ifade edilmiştir.

Sağlamtaş (2019) tarafından Fethiye’de yer alan Yeşilüzümlü köyünde gerçekleştirilen kuzugöbeği mantar festivalinin yöre halkı üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda sosyal faydanın toplumsal katkı üzerinde olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların bu festivalin ilçelerine turistik çekicilik sağladığını düşündükleri; zengin iş insanlarının, esnafın ve yöre halkının da festivale destek verdikleri belirtilmiştir.

### 3.SONUÇ

Günümüzde yaşanan ekonomik, teknolojik, sosyokültürel ve sağlık alanındaki radikal değişimler turistik ürün anlayışında da radikal değişimlere neden olmaktadır. Bu durum turistik destinasyonlar açısından alternatif turizm ürünlerinin önemli hale gelmesini sağlamıştır. Mikoturizm alternatif bir turizm deneyimi sunulmasında etkili olabilecek ve destinasyon çekiciliğini sağlayabilecek bir aktivite olabilecektir.

Kırsal alanlarda yetişen yenilebilir yabani mantarlar yerel halkın önemli bir gelir kaynağının olmasının yanı sıra potansiyel turistler için de önemli bir çekicilik oluşturabilir. Dolayısıyla bölgenin sosyokültürel ve ekonomik anlamda kalkınmasına, mantar türleri ve mantar turları konusunda uzmanlaşan şefler, turist rehberleri, seyahat acentaları, konaklama işletmeleri ve turizm paydaşları oluşmasına katkıda bulunabilir. Gerçekleştirilecek çalışmalar ile Türkiye mantar haritası ve Türkiye mantar rotaları oluşturulabilir. Böylelikle gerçekleştirilecek mantar turları gibi faaliyetler bölgedeki çekiciliği daha da arttırarak yerel halka da katkı sağlayacak festivaller ve çeşitli organizasyonlar düzenlenmesine katkı sağlayabilir.

Mantar turizmi, ilgili destinasyonda gastronomik etkinliklerin düzenlenmesine, yabani mantarlar içeren yemeklerin sunulmasına, mutfak yarışmaları, yemek tadımı etkinlikleri gibi organizasyonların çeşitlendirilmesine imkân sağlayabilir. Ayrıca mantar ürünlerinde uzmanlaşmış gıda mağazalarının oluşmasına da imkân sağlayarak bölge birçok alanda faaliyet gösteren hizmet işletmelerinde geniş kapsamlı bir etki yaratabilir. Bunun yanı sıra da mantar turizmi ile bağlantılı faaliyetlerin geliştirilmesi sonucunda konaklama imkânı sunulmasına, konaklama süresinin artmasına zemin hazırlayabilir. Bunun yanı sıra çevre bilincinin oluşmasına katkıda bulunurken sorumlu ve sürdürülebilir bir turizm anlayışının yerleşmesine olanak sağlayabilecektir.

Yerel halkın turizm faaliyetlerine yaklaşımı, destinasyonda turizmin gelişmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Yerel halkın turizm faaliyetlerinden kaynaklı algıladıkları olumsuzlukların minimize edilmesi, yerel halkın turizm faaliyetlerine katılmaları ve bu faaliyetlerden katkı elde etmeleriyle mümkün olabilecektir. Mikoturizm faaliyetlerinin gerçekleştirileceği destinasyonlarda uzman rehberlerinin yanı sıra yerel halkın da faaliyetlere katılmaları, turlara eşlik etmeleri, yerel halkın tepkilerini azaltacak, ekonomik olarak gelir etmelerine olanak tanıyacak ve destinasyonda toplum temelli turizmin gelişmesine olanak tanıyacaktır.



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

Bilindiği üzere kitlesel turizmin destinasyona ve yerel halka olan sosyal, kültürel ve çevresel anlamda olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu doğrultuda çeşitli ülkelerin kitlesel turizmin bu olumsuz etkilerine karşı alternatif turizm türlerine yöneldiği görülmektedir. Bu alternatif turizm türleri destinasyon çekiciliğini arttırabilmesi, bölgenin ve yerel halkın sosyal, ekonomik ve çevresel anlamda kalkınmasına olumlu anlamda katkıda bulunmasından dolayı toplum temelli turizmi de destekler niteliktedir. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkeler için turizm faaliyetlerinde önem verilmesi gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma neticesinde yeni araştırmalara katkı sağlanması öngörülmektedir. Gelecekte yürütülecek nicel ve nitel araştırmalar ile, toplum temelli turizm ve mikoturizm ilişkisine yönelik önemli sonuçlar elde edilerek, alanyazına katkı sağlanabilir.

#### **KAYNAKÇA**

- Akkuzu M. Z., Sezgin O., Özdoğan O., Yaraş S., Bozkurt S., Üçbilek E., Altıntaş E., Ataş F. N. (2020). Mersin'de yabancı mantar zehirlenmeleri: Retrospektif bir epidemiyolojik çalışma ve karaciğer toksisitesinin incelenmesi. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(3), 10-14.
- Akyol, C., ve Akkaşoğlu, S. (2021). Alternatif turizm türlerinin destinasyonlara katkısı: Artvin ve spor turizmi. *Journal Of Humanities And Tourism Research*, 11(1), 177-194.
- Akyürek, s., ve Kutukız, d. (2020). Gastro turistlerin deneyimleri: gastronomi turları kapsamında nitel bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 3319-3346.
- Alday, J. G., Bonet, J. A., Oria-de-Rueda, J. A., Martínez-de-Aragón, J., Aldea, J., Martín-Pinto, P. Ve Martínez-Peña, F. (2017). Record breaking mushroom yields in Spain. *Fungal Ecology*, 26, 144-146.
- Almeida, F., Balbuena, A. ve Cortes, R. (2015). Residents' attitudes towards the impact tourism, *Tourism Management Perspective*, 13(1), ss. 1-15.
- Armstrong, R., (2012). An analysis of the conditions for success of community based tourism enterprises. *International Centre for Responsible Tourism*, 21, 1-52.
- Aydemir, B. ve Kazoğlu, İ.H. (2016). Toplum temelli turizm: Yerel halk algılarını ölçmeye yönelik bir çalışma (Halfeti örneği), *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(35), ss. 169-185.
- Bekar, A., Kocatürk, E. ve Sürücü, Ç. (2017). Gastronomi festivallerinin algılanan destinasyon imajına ve tekrar ziyaret etme niyetine etkisi: Fethiye Yeşilüzümlü ve



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

yöresi kuzugöbeği mantar festivali örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2), 28-36

Bonet, J. A., GonzÁlez-Olabarria, J. R., ve De Aragón, J. M. (2014). Mushroom production as an alternative for rural development in a forested mountainous area. *Journal of Mountain Science*, 11(2), 535-543.

Boonratana, R. (2010). Community-based tourism in Thailand: The need and justification for an operational definition. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 31(2), 280-289.

Büntgen, U., Latorre, J., Egli, S., ve Martínez-Peña, F. (2017). Socio-economic, scientific, and political benefits of mycotourism. *Ecosphere*, 8(7), 1-7.

Çalışkan, O., ve Yılmaz, G. (2016). Gastronomy and tourism. *Global Issues and Trends in Tourism*, 32-50.

de Aragón, J. M., Riera, P., Giergiczny, M., ve Colinas, C. (2011). Value of wild mushroom picking as an environmental service. *Forest Policy and Economics*, 13(6), 419-424.

de Frutos Madrazo, P., Peña, F. M., ve Laleona, S. E. (2012). Edible wild mushroom tourism as a source of income and employment in rural areas. The case of Castilla y León. *Forest Systems*, 21(1), 81-98.

Doğan, Z.H. (1989). Forms of adjustment. sociocultural impacts of tourism, *Annals of Tourism Research*, 16, ss. 216-236.

Egli, S., Peter, M., Buser, C., Stahel, W., ve Ayer, F. (2006). Mushroom picking does not impair future harvests—results of a long-term study in Switzerland. *Biological Conservation*, 129(2), 271-276.

Eren, R., Süren, T., ve Kızıleli, M. (2017). Gastronomik açıdan Türkiye’de yenilebilir yabancı mantarlar üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Turizm Akademik Dergisi*, 4(2), 77-89.

Erken, K., Atanur, G., ve Tanrıöver, A. A. (2019). Bursa florasının doğa turizmi potansiyeli. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 20(1), 92-101.

Frutos, P., Martínez Peña, F., Ortega, P. and Esteban, S. (2009). Estimating the social benefits of recreational harvesting of edible wild mushrooms using travel cost methods. *Investigación Agraria: Sistemas y Recursos Forestales*, 18(3):235-246

Fusté-Forné, F. (2021). Dairy tourism: A local marketing perspective. *Dairy*, 2(1), 14-24.

Gandilova, S. (2021). Features and prospects of development of tourism in Karabakh. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*, 1095-1099.



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

- Gbolagade, J., Ajayi, A., Oku, I., ve Wankasi, D. (2006). Nutritive value of common wild edible mushrooms from southern Nigeria. *Global Journal of Biotechnology and Biochemistry*, 1(1), 16-21.
- Giampiccoli, A. ve Kalis, J. H. (2012). Community-Based tourism and local culture: The case of the AmaMpondo, Pasos: *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 10(1), 173-188.
- Giampiccoli, A. ve Saayman, M. (2016). Community-based tourism: From a local to a global push, *Acta Commercii-Independent Research Journal in the Management Sciences*, 16(1), ss. 1-10.
- Güngör, M. Y., Şenel, P., ve Doğan, S. Türkiye ve İtalya’da gastronomi turu düzenleyen seyahat işletmelerinin tur içeriklerinin karşılaştırılması. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 02 (2021) 75-84
- Han, H., Eom, T., Al-Ansi, A., Ryu, H.B., Kim, W. (2019). Community-based tourism as a sustainable direction in destination development: An empirical examination of visitor behaviors, *Sustainability*, 2019, 11(10), ss 2-14.
- Hiwasaki, L. (2006). Community-based tourism: A pathway to sustainability for Japan’s protected areas, *Society and Natural Resources*, 19(8), ss. 675-692.
- <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/balikesir/kazdaglari-yaban-mantarlari-egitim-festivali-ba-40618442> 10.09.2021 tarihinde erişildi.
- Hwang, J., Choi, J.K. (2018). An investigation of passengers’ psychological benefits from green brands in an environmentally friendly airline context: The moderating role of gender, *Sustainability*, 10(1), ss. 2-17.
- Jamal, T. B. ve Stronza, A. (2009). Collaboration theory and tourism practice in protected areas: stakeholders, structuring and sustainability’’, *Journal of Sustainable Tourism*, 17(2), ss. 169-189.
- Jiménez-Ruiz, A. E., Thomé-Ortiz, H., ve Espinoza-Ortega, A. (2019). Rural capital and its implications for the integral use of wild edible mushrooms. *Agroproductividad*, 12(5).
- Jones, B. (2016). Community-Based tourism: An exploratory study of Barbados, Thesis doctor of philosophy, Walden University, College of Management and Technology
- Jung, T. H., Ineson, E. M., ve Miller, A. (2014). The Slow Food Movement and sustainable tourism development: a case study of Mold, Wales. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*. 8(4).



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

- Karacaoğlu, S., Yolal, M. ve Birdir, K. (2016). Toplum temelli turizm projelerinde katılım ve paylaşım: Misi Köyü örneği, *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 103-124.
- Kargiglioğlu, Ş., Bayram, G. E., & Çetin, Y. (2019). Gastronomi turlarının coğrafi işaretli ürünler aracılığı ile oluşturulması: Batı Karadeniz turları örneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), 624-639.
- Kibicho, W. (2008). Community-based tourism: A factor-cluster segmentation approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(2), 211-231.
- Kömürcü, G. B. (2013). Etkinlik turizmi çeşidi olarak festivaller: Bozcaada yerel tatlar festivali örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Küçükkömürler, S., Şirvan, U. N. B., ve Sezgin, A. C. (2018). Dünyada ve Türkiye’de gastronomi turizmi. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2602-4411, 2(2), 78-85.
- Latorre, J., de Frutos, P., de-Magistris, T., ve Martinez-Peña, F. (2021). Segmenting tourists by their motivation for an innovative tourism product: mycotourism. *Journal of Ecotourism*, 1-30.
- Lee, T. H., ve Jan, F. H. (2019). Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents’ perceptions of the sustainability. *Tourism Management*, 70, 368-380.
- Lopez-Guzman, T., Borges, O. ve Castillo-Canalejo A.M. (2011). Community- based tourism in cape verde a case study, *Tourism and Hospitality Management*, 17(1), ss. 35-44.
- Manyara, G. ve Jones, E. (2007). ‘Community-based tourism enterprises development in Kenya: An exploration of their potential as avenues of poverty reduction, *Journal of Sustainable Tourism*, 15(6), ss. 628-644.
- Martínez-Ibarra, E., Gómez-Martín, M. B., ve Armesto-López, X. A. (2019). Climatic and socioeconomic aspects of mushrooms: The case of Spain. *Sustainability*, 11(4), 1030.
- Mbaiwa, J.E. (2005). the socio-cultural impact of tourism development in the Okavango delta, Botswana, *Journal of Tourism and Cultural Change*, 2(3), ss. 163-184.
- Nayomi, G. ve Gnanapala, W.K.A. (2015). Socio-Economic impacts on local community through tourism development with special reference to heritage Kandalama, *Tourism, Leisure and Global Change*, 2, ss. 57-73.





*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

- Nikolovska, B., ve Nikolovski, Z. (2021). Alternative forms of tourism in order to increase the tourist offer and attractiveness—the case of the Republic of North Macedonia. *Knowledge International Journal*, 46(1), 215-220.
- Okazaki, E. (2008). A community-based tourism model: Its conception and use. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 511-529.
- Ongun, U. (2015). Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi: Şirince Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
- Ortega-Martínez, P., ve Martínez-Peña, F. (2008). A sampling method for estimating sporocarps production of wild edible mushrooms of social and economic interest. *Investigación Agraria: Sistemas y Recursos Forestales*, 17(3), 228-237.
- Özdemir, M. A. (2020). Covid-19 salgını sonrası alınan önlemlerle turizm: Muhtemel senaryolar. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7(2), 222-238.
- Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, ss. 1-25.
- Öztürk, C., Alkan, S. ve Kaşık, G. (2018). Anadolu’da mantar kültürü. II. International Congress on Cultural Heritage and Tourism, Proceedings, 340-347.
- Pilz, D., ve Molina, R. (2002). Commercial harvests of edible mushrooms from the forests of the Pacific Northwest United States: issues, management, and monitoring for sustainability. *Forest Ecology and Management*, 155(1-3), 3-16.
- Pongponrat, K. ve Pongquan, S. (2007). Community participation in a local tourism planning process: A case study of nathon community on Samui Island, Thailand, Asia-Pacific *Journal of Rural Development*, 17(2), ss. 27-46.
- Rambold, G., Stadler, M., ve Begerow, D. (2013). Mycology should be recognized as a field in biology at eye level with other major disciplines—a memorandum. *Mycological Progress*, 12(3), 455-463.
- Ratz, T. (2000). “Resident’s percepton of the social-cultural impact of tourism at Lake Balatan, Hungary, *Tourism and Sustainable Community Development*, ss. 36- 47.
- Reed, M. G. (1997). Power relations and community-based tourism planning. *Annals of Tourism Research*, 24(3), 566-591.
- Rocharungsat, P., (2005). Community-based tourism: Perspectives and future possibilities. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, James Cook University, Avustralya.



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

- Romagnoli, M., 2018, Mycological tourism in Soria (Spain). Mediterranean Diet Emblematic Community. Food, Gastronomy and Tourism Social and Cultural Perspectives, 69-83.
- Russell, P. (2000). Community-based tourism. *Travel & Tourism Analyst*, (5), 89-116.
- Sağlamtaş, E. (2019). Kırsal alanlarda düzenlenen yemek festivallerinin sosyal boyutunun algılanan toplumsal katkıya etkisi: Yeşilüzümlü Kuzugöbeği Mantar Festivali örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Salazar, N.B. (2012). “Community-based cultural tourism: Issues, threats and opportunities, *Journal of Sustainable Tourism*, 20(1), ss. 9-22.
- Secco, L., Vidale, E., ve Pettenella, D. (2010). Comparing profitability and governance for recreational wild mushroom picking in forest and timber production. In *Proceedings of the IUFRO International Symposium, Paris, France (27-29)*.
- Shahmirzadi, E. K., (2012). Community-based tourism (CBT), plannings and possibilities: The case of Shahmirzad. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İran.
- Sims, R. (2009). Food, place and authenticity: local food and the sustainable tourism experience. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(3), 321-336.
- Sin, H.L. ve Minca, C. (2014). Touring responsibility: The trouble with ‘going local’ in community-based tourism in Thailand, *Geoforum*, 51, ss. 96-106.
- Slavov, S. (2015). Impact of tourism on the local community. *Scientific Review of Physical Culture*, 5(3), ss. 57-62.
- Sourzat, P. (2020). Truffle cultivation in the South of France: Socioeconomic characteristic. In *Mushrooms, Humans and Nature in a Changing World (321-339)*. Springer, Cham.
- Star, M., Rolfe, J., ve Brown, J. (2020). From farm to fork: Is food tourism a sustainable form of economic development? *Economic Analysis and Policy*, 66, 325-334.
- Starbuck C., Alexander S., Berrens R. ve Bohara A. (2004), Valuing special forest products harvesting: a two-step travel cost recreation demand analysis. *Journal Of Forest Economy*. 10: 37–53
- Stone, L.S. (2010). “Community-based tourism ventures, benefits and challenges: Khama Rhino Sanctuary Trust, Central District, Botswana, *Tourism Management*, 31(1), ss. 136-146.



*Mikoturizm ve Toplum Temelli Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

*İbrahim MISIR, Talha Serdar SEZEN, Bayram ŞAHİN*

- Şahin, D. (2019). Yenilebilir yabani mantarların tespit edilmesi ve gastronomik açıdan öneminin belirlenmesi: Muğla ili örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tamir, M. (2015). Challenges and opportunities of community based tourism development in Awi Zone: A case study in Guagusa and Banja Woredas, Ethiopia, *Journal of Tourism, Hospitality and Sports*, 11, ss. 50-78.
- Thomas, P., ve Büntgen, U. (2019). A risk assessment of Europe's black truffle sector under predicted climate change. *Science of The Total Environment*, 655, 27-34.
- Thomé-Ortiz, H. (2020). Social construction of mycological culinary heritage as a tourist resource and its dimensions of sustainability. *Folia Turistica*, 45.
- Tibuhwa, D. D. (2013). Wild mushroom-an underutilized healthy food resource and income generator: experience from Tanzania rural areas. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 9(1), 1-14.
- Türk Dil Kurumu. (2021). <https://www.sozluk.gov.tr> adresinden 05.09.2021 tarihinde erişildi.
- Vera Rebello, J.F. ve Ivars Baidal, J.A. (2003). Measuring sustainability in a mass tourist destination: Pressures, perceptions and policy responses in Torrevieja, Spain, *Journal of Sustainable Tourism*, 11(2-3), ss. 181-203.
- Yardan, T., Eden, A.O., Baydın, A., Arslan, B. ve Vural, K. (2008). Mantar Zehirlenmeleri. *O.M.Ü. Tıp Dergisi*. 25(2), 75-83.
- Yılmaz, G. Ö., ve Gürol, N. K. (2012). Balıkesir ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23-32.
- Yusof, Y., Ibrahim, Y., Muda, M.S. ve Amin, W.A.A.W.M (2012). Community based tourism and quality of life, *Rewiev of Integrative Business&Economics Research*, 1(1), ss. 336-346.
- Zapata, M. J., Hall, C. M., Lindo, P. ve Vanderschaeghe, M. (2011). Can communitybased tourism contribute to development and poverty alleviation? Lessons from Nicaragua, *Current Issues in Tourism*, 14, 725-749.
- Zhang, T., Chen, J., ve Hu, B. (2019). Authenticity, quality, and loyalty: Local food and sustainable tourism experience. *Sustainability*, 11(12), 3437.